

4.10.2022

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta saada lausua hallituksen talousarvioesityksestä 2023. Lausunnossa keskitymme nimenomaan hyvinvointialueita koskevaan osaan talousarvioesityksessä.

Yleisesti toteamme, että hyvinvointialueiden toiminnan ja muutoskyvyn merkittäväksi rajoitteeksi on nousemassa perusrahoitukseen liittyvät ongelmat, jotka voivat johtaa lähivuosina useamman hyvinvointialueen osalta arviointimenettelyyn päätymiseen Valtiovarainministeriön käynnistämän mekanismin kautta tai laajojen sopeuttamistoimien johdosta Sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämänä toiminnan vaarantuessa.

Hyvinvointialueiden osalta perusongelmana on vuoden 2023 rahoituksen yleinen alimittaisuus. Hyvinvointialueille tehdyn kartoituksen pohjalta vuoden 2023 alirahoitus on keskimäärin noin 5 % kokonaiskustannuksista. Rahoitusvajeessa on noin +/- 2 % hyvinvointialuekohtainen vaihtelu. Sopeuttamistoimien mahdollisuuksien osalta on todettavissa myös alueellista vaihtelua.

Alimittaisen rahoituksen syitä on analysoitu esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Hyvinvointialueiden rahoitusmekanismi ei riittävällä tavalla huomioi ajankohtaisia rahoituksen realisoituvia painetekijöitä, joista voidaan mainita muun muassa:

- kuntien alibudjetointi vuodelle 2022 (muun muassa palkkaratkaisujen huomioimatta jättäminen)
- kustannusten kasvun nopeus
- näkymättömät kustannuserät kuntien talousarvioissa, joita ei huomioida rahoituspohjassa
- Koronakorvausten vääristävä vaikutus henkilöstömenoihin sekä Koronan hoito- ja palveluvelka
- henkilöstövaje ja täyttämättömät vakanssit

4.10.2022

- muutuskustannukset (etuuksien harmonisointi, asiakasmaksujen yhtenäistäminen, palkkojen harmonisointi jne.)
- ostopalvelujen indeksiä suuremmat hinnankorotukset
- korkokustannusten nousu
- vuokratason nousu
- lakisääteiset tehtävämuutokset, joiden kustannukset huomioitu rahoituksessa vain osaksi

Hyvinvointialueiden 2023 tilikausi on muodostumassa pääosin raskaasti alijäämäiseksi rahoitusmekanismista johtuen. Lausuntoa annettaessa arvio alijäämästä v. 2023 talousarviovalmistelussa Etelä-Karjalan hyvinvointialueella on noin 35,8 miljoonaa euroa (6,2 % kokonaiskustannuksista. Laskelmiin liittyy vielä tarkentuvia ostopalvelusopimuksia, joiden korotuspaineet ovat yleisindeksi korkeammat sekä esitettyihin kriittisiin tai lakisääteisiin henkilöstötarpeisiin. Arvio sisältää laskennallisen arvion 3.10. neuvotellusta hoitotyön palkkaratkaisuvaikutuksesta. Talousarviovalmistelun yhteydessä on aloitettu sopeuttamistoimien suunnittelu). Lisäksi alueen kriittiseen perusinfraan liittyvät korjausvelka- tai investointitarpeet eivät mahdu laskennallisiin lainaottovaltuuksiin ja mahdollisiin lisälainanottovaltuuksiin liittyvät lisäsopeuttamistarpeet ovat alueella merkittävät.

Vuoden 2023 alusta toimintansa aloittavilla hyvinvointialueilla on mahdollisuus vaikuttaa kustannustekijöihin omalla johtamisellaan vasta järjestämisvastuun siirtymisen myötä 1.1.2023. Näin ollen oikea järjestys hyvinvointialueiden rahoitukseen kohdistuville muutoksille tulisi olla ensin vuoden 2023 perusrahoituksen oikean tason varmistaminen ja realistisen, vaikka tavoitteellisen siirtymäkauden mahdollistaminen vuosille 2024–2025. Rahoituksen perusongelmien ollessa lähes samansuuruisena hahmotettavissa kaikilla hyvinvointialueilla ja laskennallisesti oikaistavissa ainakin osittain. Etelä-Karjalan hyvinvointialue esittää lausuntonaan, että talousarviota vuodelle 2023 tulisi hyvinvointialueiden rahoitusta koskien korjata. Hyvinvointialueilla, myös Etelä-Karjalassa, on voimakas tahtotila ja aito kyky toteuttaa sote-uudistuksen tavoitteita, mukaan lukien kestävän talouden vaatimukset, mutta reformin aloittamiseen toivomme liikkumavaraa tehdä muitakin, pitkällä aikavälillä kestäviä toimia, kuin ainoana nopeaan sopeuttamiseen liittyvät henkilöstö- ja äkilliset palveluverkko- ja palveluvalikoima alasajot.

4.10.2022

Lappeenrannassa 4.10.2022

Sally Leskinen
Hyvinvointialuejohtaja
Etelä-Karjalan hyvinvointialue